

PROGRAM PROFILAKTYKI SZKOŁY PODSTAWOWEJ W KŁODAWIE.

I. Wstęp

Program profilaktyki Szkoły Podstawowej w Kłodawie powstał między innymi w oparciu o wyniki anonimowych ankiet przeprowadzonych wśród uczniów, rodziców i nauczycieli w roku szkolnym 2002/2003 i 2003/2004.

Ankieta dotyczyła przejawów niewłaściwych zachowań i została przeprowadzona w celu zdiagnozowania środowiska wychowawczego szkoły. Po dokładnej analizie ankiet stwierdziliśmy, że w naszej szkole w małym stopniu, ale występują zjawiska agresji i przemocy. Dlatego też jako priorytet dla naszego programu profilaktycznego postanowiliśmy przyjąć właśnie walkę z agresją i przemocą.

Pod pojęciem agresji rozumiemy każde zamierzone działanie, które ma na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty, bólu. Zachowania agresywne występują pomiędzy osobami o podobnej sile fizycznej.

Przemoc ma miejsce wówczas, gdy uczeń atakujący jest silniejszy fizycznie lub psychicznie, używa przeważającej siły. Cechą charakterystyczną przemocy jest nierównowaga sił.

Przemoc i agresja przybierają różne formy. Są nimi formy fizyczne, psychiczne, słowne. Dlatego chcemy, aby w naszym programie profilaktycznym działania wychowawcze obejmowały wszystkie formy, a nie tylko przemoc i agresję fizyczną, która jest najbardziej widoczna.

Mamy świadomość, że zachowania agresywne zachodzące pomiędzy uczniami są nie tylko wynikiem konfliktów, w jakich pozostają pomiędzy sobą uczniowie, ale również odpowiedzią na zachowania dorosłych zarówno w środowisku rodzinnym, jak i szkolnym, w myśl zasady „agresja rodzi agresję”.

W naszym programie profilaktyki szczególną uwagę poświęcamy współpracy z rodzicami i ich pedagogizacji oraz tworzeniu i czuwaniu nad właściwą atmosferą sprzyjającą nauce i pracy.

Pragniemy, aby dzięki temu programowi u naszych uczniów uległy wzmocnieniu postawy społecznie pożądane i powszechnie akceptowane. Wierzymy w to, iż nasz program pomoże zbudować właściwą hierarchię wartości, nauczy umiejętności realizowania własnych potrzeb z poszanowaniem drugiego człowieka.

II. Cele główne

1. Ochrona przed aktualnymi problemami i wynikającym z nich ryzykiem ze szczególnym uwzględnieniem problemu agresji.
2. Kształtowanie osobowości dziecka i wspieranie jego rozwoju.
3. Wzmacnianie czynników chroniących i osłabianie czynników ryzyka.

III. Cele szczególne

1. Wyrabianie umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami i problemami – presją rówieśniczą.
2. Nauczenie wyrażania i rozpoznawania uczuć własnych i innych oraz rozumienie i akceptowanie emocji.
3. Kształtowanie pozytywnej samooceny, świadomości własnej tożsamości i niepowtarzalności oraz osobistej odpowiedzialności.
4. Nauczenie umiejętności budowania pozytywnych relacji z innymi ludźmi.
5. Zwrócenie uwagi na wartość zdrowia oraz nauczanie dbania o nie.

VI. Baza programu

1. Statut Szkoły Podstawowej.
2. Wyniki ankiet dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
3. Program profilaktyczno-wychowawczy „Spójrz inaczej” oraz „Warsztaty rozwoju umiejętności społecznych dzieci” – kształcenie zintegrowane.
4. Samorząd Uczniowski.
5. Wykwalifikowana kadra nauczycielska.
6. Nauczyciele posiadający uprawnienia do prowadzenia programu profilaktyczno-wychowawczego „Spójrz inaczej”.
7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.
8. Informacje o instytucjach wspomagających szkołę i rodzinę oraz współpraca z nimi.

V. Zadania do realizacji

1. Opracowanie kodeksu norm i zestawu konsekwencji postępowania utworzonego wspólnie z przedstawicielami Rady Rodziców i Samorządu Uczniowskiego:
 - a) sprecyzowanie zasad i reguł,
 - b) opracowanie procedur postępowania w sytuacjach przemocy.

2. Edukacja w formie działań profilaktycznych skierowana na uczniów, rodziców i nauczycieli:

a) działania skierowane na uczniów:

- wyjaśniać zjawisko agresji i przemocy,
- nauczyć kontrolować złość,
- uczyć nieagresywnych sposobów radzenia sobie z agresją,
- położyć nacisk na empatię, czyli wyrobienie umiejętności wczuwania się w uczucia i emocje innych osób.

b) działania skierowane na rodziców:

- nauczyć dostrzegania zjawiska agresji i przemocy,
- uwrażliwić na konieczność reagowania na wszelkie przejawy agresji,
- zmobilizować rodziców do podjęcia wspólnych działań zmierzających do zminimalizowania przejawów agresji w szkole.

c) działania skierowane na nauczycieli:

- zastosowanie systemu interwencyjnego wobec sprawcy i ofiary,
- kształtowanie umiejętności postępowania w sytuacji konfliktowej,
- interwencja przy codziennej tzw. „małej” przemocy,
- szkolenia,
- współpraca z rodzicami,
- wdrożenie do programu wszystkich pracowników szkoły.

Poprzez zastosowanie działań do tego, by uczeń:

- poznał pojęcia i dostrzegał różnice pomiędzy agresją i przemocą,
- potrafił kontrolować swoją złość i w sposób nieagresywny radził sobie z agresją,
- uświadomił sobie, jakie sytuacje najczęściej powodują jego zdenerwowanie,
- szczerze i otwarcie mówił o swoim zachowaniu,
- miał świadomość tego, co musi zmienić, czego się wystrzegać,
- umiał rozpoznawać, wystrzegać się, rozumieć, akceptować uczucia własne i innych osób,
- umiał zachowywać się asertywnie w określonych sytuacjach, np.: w odniesieniu do środków odurzających.

VI. Realizatorzy, koordynatorzy i adresaci programu

Realizatorami programu są pracownicy Szkoły Podstawowej w Kłodawie, zarówno nauczyciele, jak i pracownicy administracji, rodzice i uczniowie naszej szkoły ze szczególnym uwzględnieniem Samorządu Uczniowskiego.

Koordynatorzy programu:

- zespół ds. profilaktyki w składzie:
 - Irena Dorawa
 - Celina Drewek
 - Justyna Krawczykiewicz
 - Zofia Noga
 - Wiesława Sławska
 - Iwona Wyrowińska

Program adresowany jest do wszystkich uczniów.

VII. Sposoby realizacji

Działania wstępne

Lp.	Działania wstępne	Sposoby i formy realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Uwagi
1.	Opracowanie kodeksu norm i zestawu konsekwencji	Rozmowy z Samorządem Uczniowskim i rodzicami – współdział uczniów i rodziców w powstawaniu norm szkolnych.	XI	wychowawcy klas, opiekun Samorządu Uczniowskiego	
2.	Udokumentowanie opracowanego kodeksu norm i zestawu konsekwencji oraz jego wdrożenie	- wywieszenie w widocznym miejscu w salach lekcyjnych - zajęcia warsztatowe dla każdej klasy (np. 2 godz.) dotyczące kodeksu norm - wytłumaczenie poszczególnych norm za pomocą metod aktywnych	XI	Dyrektor Szkoły, wychowawcy klas wychowawcy klas wychowawcy klas	
3.	Funkcjonowanie norm	- cykliczne zajęcia dla klas na temat norm i zasad (przypomnienie po wakacjach)	XI każdego roku	nauczyciele	

		- stałe odwoływanie się do norm przez nauczycieli podczas zwracania uczniom uwagi - uwzględnienie przestrzegania norm w ocenie zachowania uczniów			
4.	Współpraca wychowawców z pielęgniarką szkolną	Udział pielęgniarki w propagowaniu zdrowego stylu życia poprzez pogadanki	cały rok	pielęgniarka szkolna	
5.	Współpraca z Pełnomocnikiem Gminy Chojnice ds. profilaktyki – A. Modrzejewskim	- pomoc nauczycielom w przeprowadzaniu szkoleń z zakresu profilaktyki - udostępnianie materiałów profilaktycznych	cały rok	Zespół ds. Profilaktyki	

Działania skierowane na ucznia

Lp.	Działania skierowane na ucznia	Sposoby i formy realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Uwagi
1.	Wyjaśnianie zjawiska przemocy i agresji	Rozmowy i dyskusje na zajęciach z wychowawcą	XII	wychowawcy klas	
2.	Nauczenie kontroli złości i nieagresywnych sposobów radzenia sobie z agresją	- wybrane scenariusze z programu „Spójrz inaczej” - alkohol i papierosy – jak powiem „nie” - opracowanie wzorcowych scenariuszy zajęć - inscenizacje, konkursy plastyczne	cały rok	wychowawcy, nauczyciel sztuki i w-f Samorząd Uczniowski	
3.	Wyrabianie umiejętności wczuwania się w uczucia i emocje innych osób	- pantomima, drama, zajęcia pozalekcyjne	cały rok	kółko teatralne, wychowawcy	
4.	Podejmowanie działań zapobiegających sięganiu po alkohol i papierosy	- uświadomienie skutków stosowania używek (np. konkursy plastyczne)	cały rok	nauczyciel sztuki	

5.	Zorganizowanie miejsca spotkań nauczyciela i ucznia	- wydzielenie pomieszczenia - stworzenie sprzyjającej dla uczniów atmosfery - ogłoszenie konkursu na nazwę pokoju spotkań	wg. możliwości finansowych	Dyrektor Szkoły	
6.	Bezpieczna droga do szkoły	- wdrażanie do kulturalnego zachowania się w środkach publicznej komunikacji - poszanowanie mienia	cały rok	wychowawcy klas	
7.	Motywowanie do nauki i przeciwdziałanie bezrobociu	- spotkania z ludźmi wykonującymi ciekawe zawody - uświadomienie uczniom konieczności zdobycia wykształcenia i dobrego zawodu w celu lepszego jutra i bezpiecznej przyszłości	cały rok	wychowawcy klas	
8.	Promowanie zdrowego stylu życia	Bezpieczne i pożyteczne spędzanie wolnego czasu podczas biwaków i wycieczek oraz ferii i wakacji	cały rok	wychowawcy klas	

Działania skierowane na rodziców

Lp.	Działania skierowane na rodziców	Sposoby i formy realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Uwagi
1.	Nauczenie dostrzegania zjawiska przemocy i agresji	- spotkania z nauczycielami i wychowawcami - przekazanie informacji na temat wyników ankiet dotyczących poczucia bezpieczeństwa w szkole oraz zapoznanie z programem profilaktyki	XI-XII	Dyrektor Szkoły, wychowawcy klas	
2.	Uwrażliwienie na konieczność reagowania na wszelkie przejawy przemocy	- włączanie rodziców do działań na rzecz bezpieczeństwa w szkole, np. dyżury w szkole podczas zabaw, pomoc w opiece nad uczniami na wycieczkach i biwakach	cały rok	wychowawcy klas	

		- pogadanki i spotkania z uwzględnieniem tematów dotyczących tzw. „małej” agresji - rozmowy indywidualne na temat zachowań agresywnych w relacji nauczyciel-rodzic			
3.	Podejmowanie wspólnych działań zmierzających do zminimalizowania przejawów agresji w szkole oraz sięgania przez dzieci po używki	- dyskusje podczas spotkań z rodzicami na temat sytuacji w klasie - wymiana doświadczeń między rodzicami	cały rok	wychowawcy klas	

Działania skierowane na nauczycieli

Lp.	Działania skierowane na nauczycieli	Sposoby i formy realizacji	Termin	Odpowiedzialni	Uwagi
1.	Utworzenie Zespołu ds. Profilaktyki	- spotkania w miarę potrzeb - wymiana doświadczeń - dbałość o pozytywną atmosferę w pracy	cały rok	Zespół ds. Profilaktyki	
2.	Zastosowanie systemu interwencyjnego wobec sprawcy i ofiary. Kształtowanie umiejętności postępowania w sytuacji kryzysowej.	- odwoływanie się do opracowanego kodeksu norm i konsekwencji postępowania - w miarę potrzeb współpraca z pracownikami policji, sądu, PPP itp. instytucjami	cały rok	wychowawcy klas, nauczyciele, pracownicy szkoły	
3.	Interwencje przy tzw. „małej” przemocy	- reagowanie na każdy przejaw przemocy - dokonywanie zapisów w zeszycie spostrzeżeń prowadzonym przez wychowawców	cały rok	wychowawcy klas, nauczyciele, pracownicy szkoły	
4.	Szkolenia	Tematyka: - wdrażanie programu profilaktyki na zajęciach lekcyjnych	cały rok	Dyrektor Szkoły	

		<ul style="list-style-type: none"> - korzystanie z fachowej literatury - ustalanie tematyki kolejnych szkoleń w miarę realizacji programu profilaktycznego - stworzenie Biblioteczki Szkolnego Profilaktyka 	cały rok	Bibliotekarz	
5.	Współpraca z rodzicami	<ul style="list-style-type: none"> - spotkania indywidualne, klasowe i grupowe - wzajemna wymiana doświadczeń - udzielanie porad, wskazówek - zapraszanie osób z zewnątrz - integracja ze środowiskiem rodziców (organizowanie wspólnych imprez) - zaangażowanie rodziców w realizację programu 	cały rok	wychowawcy klas	
6.	Wdrożenie do programu wszystkich pracowników szkoły	<ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie ze szkolnym programem profilaktycznym - dbałość o przepływ informacji 	cały rok	pracownicy szkoły, Dyrektor Szkoły	

VIII. Planowane efekty

1. Zmniejszenie liczby zachowań związanych z przemocą fizyczną i psychiczną.
2. Wyrobienie motywacji do rozwiązywania konfliktów i pokonywania trudności bez używania siły fizycznej, bądź psychicznej.
3. Poszerzenie zainteresowań uczniów i wyrobienie umiejętności dokonywania właściwych wyborów dotyczących zdrowia.
4. Zintegrowanie środowiska uczniów, nauczycieli i rodziców.

IX. Ewaluacja programu

1. Ankiety anonimowe dla uczniów, rodziców i nauczycieli.
2. Rozmowy z uczniami.
3. Rozmowy z nauczycielami.
4. Rozmowy z rodzicami.

5. Rozmowy z pracownikami administracji szkolnej.
6. Obserwacja zachowań uczniów.
7. Rejestr przypadków niewłaściwych zachowań prowadzonych przez wychowawców.
8. Podjęcie starań o zatrudnienie pedagoga szkolnego.

Kodeks zasad uczniowskich – „10 przykazań szkolnych”

1. Konflikty rozwiązuję bez przemocy – nie biję innych.
2. Nie prowokuję innych do niewłaściwych zachowań.
3. Nie jestem sędzią i wykonawcą wyroków.
4. Nie wyśmiewam innych i nie obmawiam.
5. Akceptuję innych takimi, jakimi są: bez względu na wygląd, wyznanie, pochodzenie, warunki materialne.
6. Jestem kulturalny (-a), koleżeński (-a) i życzliwy (-a).
7. Dbam o własne zdrowie i higienę osobistą.
8. Czuję się współodpowiedzialny za bezpieczeństwo swoje i innych.
9. Wywiązuję się z powierzonych obowiązków szkolnych.
10. Szanuję mienie szkolne i cudzą własność.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Prawa i obowiązki ucznia.
2. Nagrody i kary.
- 3. Procedury postępowania w sytuacjach przemocy.**
4. Procedury postępowania w przypadku podejrzenia ucznia o spożycie alkoholu lub narkotyków.
5. Procedury postępowania w przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie substancji psychoaktywnych.
6. Działania szkoły zmierzające przeciwdziałaniu przestępczości.
7. Program poprawy efektywności wychowania w Szkole Podstawowej w Kłodawie.

SZKOLNY KODEKS UCZNI

PRAWA I OBOWIĄZKI

1) uczeń ma prawo do:

- a) właściwie zorganizowanego procesu kształcenia, zgodnie z zasadami pracy umysłowej;
- b) rozwijania swoich zainteresowań poprzez udział w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych;
- c) nauki wg indywidualnych programów nauczania, jeśli spełnia odpowiednie warunki;
- d) zwrócenia się do nauczyciela (w czasie lub po ukończeniu zajęć) z prośbą o wyjaśnienie trudnych problemów omawianych na lekcjach lub o występujących w zadaniach domowych;
- e) pomocy w nauce w postaci: zajęć wyrównawczych, indywidualizacji pracy na lekcji oraz pomocy koleżeńskiej;
- f) znajomości Wewnętrzzszkolnego Systemu Oceniania i korzystania z zawartych w nim praw;
- g) **swobody wyrażania myśli i przekonań (jeśli nie narusza tym dobra innych) oraz poszanowania własnej i cudzej własności;**
- h) wolności sumienia i wyznania oraz udziału w lekcjach religii zgodnie z decyzją rodziców;
- i) udział w życiu szkoły poprzez działalność samorządową oraz pracę w innych organizacjach szkolnych;
- j) korzystania z poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego;
- k) korzystanie z opieki socjalnej i materialnej, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- l) korzystania z wypoczynku w czasie przerw;
- m) **opieki wychowawczej i właściwych warunków pobytu w szkole, zapewniających bezpieczeństwo, ochronę przed wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej;**
- n) korzystania z pomieszczeń szkoły, sprzętu, środków dydaktycznych.

2) Uczeń ma obowiązek:

- a) systematycznie i aktywnie uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i życiu szkoły oraz punktualnie przychodzić na lekcje;
- b) być przygotowanym do zajęć lekcyjnych;
- c) usprawiedliwiać nieobecności w szkole i nadrabiać zaległości programowe;
- d) **przestrzegać zasad kultury współżycia w odniesieniu do kolegów, nauczycieli i innych pracowników szkoły;**
- e) **kulturalnie i bezpiecznie zachowywać się podczas przerw oraz w drodze do i ze szkoły;**
- f) **kulturalnie zachowywać się podczas lekcji, nie utrudniać pracy nauczycielowi, koleżankom i kolegom;**
- g) **dbać o zdrowie, bezpieczeństwo własne i kolegów (nie dopuszczalne jest palenie tytoniu, picie alkoholu, używanie narkotyków lub innych środków odurzających, przynoszenie do szkoły niebezpiecznych przedmiotów);**
- h) podporządkować się poleceniom i rozporządzeniom dyrektora szkoły, wychowawcy oraz postanowieniom zawartym w regulaminie szkoły;
- i) szanować symbole narodowe i szkolne;
- j) szanować mienie szkolne i inne;
- k) **przeciwdziałać przemocy fizycznej, wulgarności, dewastacji mienia oraz innym negatywnym zjawiskom przez:**
 - **nie uczestniczenie w nich**
 - **słowną uwagę**
 - **powiadomienie osób dorosłych**
- l) **ponosić odpowiedzialność za wyrządzone szkody;**
- m) **szanować przekonania, poglądy i godność osobistą drugiego człowieka;**
- n) dbać o ład i estetykę w pomieszczeniach i otoczeniu szkoły;
- o) wywiązywać się z zadań dyżurnego szkolnego;
- p) przestrzegać zasad higieny osobistej;
- q) godnie reprezentować szkołę na zewnątrz.

NAGRODY I KARY

1) Uczeń może być wyróżniany i nagradzany za:

- a) rzetelny stosunek do nauki potwierdzony wynikami, wzorową frekwencją i postawą;
- b) osiągnięcia w pracy pozalekcyjnej potwierdzone dobrymi lokatami w konkursach i olimpiadach;
- c) wybitne osiągnięcia sportowe;
- d) aktywną pracę społeczną na rzecz klasy, szkoły, środowiska lub innych osób;
- e) wysoką kulturę osobistą.

2) Wyróżnień i nagród udziela się w formie:

- a) pochwały udzielonej przez wychowawcę na forum klasy;
- b) pochwały udzielonej przez dyrektora szkoły na apelu;
- c) listu pochwalnego dla rodziców;
- d) nagrody rzeczowej, dyplomu;
- e) wzorowej oceny z zachowania zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania;
- f) prezentacji sylwetki ucznia w prasie szkolnej.

Za wzorowe wypełnianie funkcji, za wyróżniające wyniki w konkursie przedmiotowym lub w zawodach sportowych oprócz przyznania uczniowi wyróżnień i nagród wymienionych powyżej, odnotowuje się te osiągnięcia w świadectwie szkolnym.

3) Uczeń będzie karany za:

- a) **kradzież, sprzedaż i posiadanie narkotyków, wymuszenia, pobicia, zastraszanie, poniżanie, podżeganie do bójek;**
- b) **demoralizowanie innych uczniów (zły przykład, namawianie do negatywnych zachowań);**
- c) nie respektowanie zarządzeń obowiązujących w szkole;
- d) **dewastowanie mienia szkolnego i cudzej własności;**
- e) **lekceważący stosunek do pracowników szkoły;**
- f) uniemożliwianie nauczycielowi prowadzenia lekcji i utrudnianie zdobywania wiedzy pozostałym uczniom;
- g) spóźnienia i wagary;

- h) **wulgarne zachowanie;**
- i) **kłamstwo, oszustwo i oszczerstwo;**
- j) **stwarzanie zagrożenia dla życia i zdrowia własnego i innych;**
- k) **palenie papierosów, zażywanie narkotyków, picie alkoholu.**

4) Kara może być udzielona w formie:

- a) wpisania uwagi do dziennika klasowego i dzienniczka ucznia;
- b) upomnienia lub nagany udzielonej przez wychowawcę klasy;
- c) wezwania rodziców (prawnych opiekunów) do szkoły;
- d) upomnienia lub nagany przez dyrektora szkoły;
- e) czasowego pozbawienia ucznia prawa do:
 - udziału w imprezach i zajęciach organizowanych przez szkołę i na terenie szkoły (np.: dyskoteki, wycieczki, wyjścia, zajęcia sportowe)
 - reprezentowania szkoły na zewnątrz (np.: udziału w konkursach, zawodach sportowych)
- f) obniżenie oceny z zachowania zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania;
- g) powiadomienie Policji, Specjalisty ds. Nieletnich, Sądu Rodzinnego;
- h) naprawy wyrządzonej szkody i pokrycia wszelkich strat materialnych;
- i) dodatkowej pracy na rzecz szkoły;
- j) karnego przeniesienia do innej szkoły przez Kuratora Oświaty na wniosek dyrektora szkoły.

5) Kary i nagrody mogą być udzielane na wniosek:

- a) samorządu klasowego lub szkolnego;
- b) wychowawcy klasy;
- c) nauczyciela przedmiotu;
- d) dyrektora szkoły;
- e) Rady Pedagogicznej;
- f) innych pracowników szkoły;
- g) rodziców;
- h) przedstawicieli organizacji i instytucji pozaszkolnych;
- i) osób prywatnych.

W naszej szkole istnieją konkretne procedury postępowania w sytuacjach przemocy obowiązujące wszystkich nauczycieli:

Ze sprawcami i ofiarami rozmawiamy osobno	Unikamy konfrontowania ze sobą ucznia-sprawcy i ucznia-ofiary. Dla drugiego jest to trudna sytuacja. Zasada jest chronienie ucznia-ofiary.
Spisujemy zeznania świadków	W niektórych przypadkach warto spisywać zeznania dzieci-świadków konkretnych zdarzeń. Takie dowody mogą odegrać dużą rolę, np. w przekonaniu rodziców o udziale ich dziecka w krzywdzeniu kolegów.
Prowadzimy zapis całej interwencji	Zapisujemy wszystko, co dotyczy konkretnej sytuacji: co się wydarzyło, jakie metody zostały zastosowane, jaki jest rezultat. Zapisywanie przebiegu służy: - dokumentowaniu działań nauczycieli - dokumentowaniu informacji dotyczących zachowania sprawców - jako dowód dla rodziców, że zostały podjęte konkretne kroki - jako dowód w sprawach sądowych

Zasady postępowania wobec sprawców:

Indywidualna odpowiedzialność	Z każdym sprawcą należy przeprowadzić oddzielne rozmowy. Każdy uczeń ponosi indywidualną odpowiedzialność za swoje czyny.
Cykl rozmów	Rozmowy powinny odbywać się cyklicznie – aż do momentu całkowitego wygaśnięcia negatywnego zachowania. Najlepiej, aby były to stałe terminy (np.: w każdy piątek, co dwa tygodnie). Nawet jeśli po pierwszych rozmowach uczeń wykazuje dużą poprawę – nie należy ich od razu przerywać.
Kontrakty	Rozmowom powinno towarzyszyć spisywanie kontraktów. Kontrakt jest to umowa z uczniem, która zawiera: 1) zobowiązania do zaprzestania konkretnych zachowań 2) pozytywne sposoby rozwiązywania sytuacji (np.: zadośćuczynienia ofierze, naprawienie szkód, przeproszenie poszkodowanego) 3) informację o konsekwencjach niedotrzymania przez ucznia umowy 4) podpis ucznia i nauczyciela prowadzącego rozmowę
Hierarchia	Należy stworzyć hierarchię rozmów. Najpierw rozmawia z uczniem wychowawca, gdy to nie skutkuje, zaprasza innego nauczyciela. Na kolejnym etapie włączony jest do rozmów pedagog, później rodzice, dyrekcja, ewentualnie policja, itd. W ten sposób stopniuje się napięcie i daje uczniowi szansę na poprawę.
Monitorowanie zachowań ucznia	W trakcie trwania całej interwencji, należy uważnie obserwować zachowanie ucznia. Najlepiej, aby inni nauczyciele uczący w danej klasie byli włączeni do działań, zwracali uwagę na zachowania ucznia. Unikniemy w ten sposób próby manipulacji ze strony sprawcy.

Nagradzanie i karanie	Przez cały czas wychowawca powinien nagradzać pozytywne zachowania sprawcy (zauważać, doceniać, chwalić) a negatywne karać.
Hierarchia konsekwencji	Łamanie postanowień kontraktu powinno pociągać za sobą zapowiedziane konsekwencje. Konsekwencje (kary) za nieprzestrzeganie norm powinny mieć także swoją hierarchię (od najmniej do bardziej dotkliwych), powinny być dostosowane do konkretnego ucznia. Uczeń powinien wiedzieć, co go czeka jeśli ponownie użyje przemocy.

UWAGA!

Uważamy, że istnienie jednolitych ustaleń i procedur to zysk dla całej społeczności szkolnej:

- 1. Nauczyciele mają jasno wytyczoną drogę postępowania.*
- 2. Dyrektor może rozliczać nauczycieli z określonych etapów.*
- 3. Rodzice mogą śledzić postępowanie wychowawcy, prosić o uruchomienie określonych działań.*
- 4. Uczniowie-sprawcy zdają sobie sprawę, że przemoc im się nie opłaca nie unikną kary.*
- 5. Osoby poszkodowane i pozostali uczniowie widząc konkretne działania, czują się bezpieczniej, mają większe zaufanie do dorosłych.*

Długofalowa pomoc dzieciom-sprawcom i dzieciom-ofiarom przemocy.

Przerwanie przemocy, to dopiero pierwszy krok w pracy ze sprawcą. Drugi to pomoc w zaprzestaniu pełnienia negatywnej roli i wypracowaniu konstruktywnych sposobów funkcjonowania w społeczności. Jest to trudna i żmudna praca, wymagająca od wychowawców i nauczycieli wiele czasu, cierpliwości, zaangażowania i pomysłowości. Poprzez dowartościowywanie ucznia, tworzenie specjalnych sytuacji czy organizowanie zajęć edukacyjnych pomaga mu się nauczyć zaspokajania swoich potrzeb w pozytywny sposób, rozwijania talentów, wykorzystywania mocnych stron dla dobra innych.

Sprawca powinien poczuć, że innym na nim zależy, że jest coś wart, że ktoś chce mu pomóc. Jeżeli będzie doświadczał w szkole tylko kar lub będzie otoczony atmosferą „trzeba się go jak najszybciej pozbyć”, problem będzie tylko eskalował.

Podobnie długofalowej pomocy potrzebują uczniowie-ofiary. Ochrona ich przed przemocą to połowa sukcesu. Druga połowa to nauczanie tych dzieci większej wiary we własne siły oraz lepszego funkcjonowania w grupie rówieśniczej: umiejętności obrony przed agresją innych, asertywności, wypowiedziania się na forum, zawierania przyjaźni. Udział w dodatkowych zajęciach socjoterapeutycznych czy rozwojowych jest także wskazany.

Mamy nadzieję, że przytoczone wyniki dostarczą dyrektorom i nauczycielom wiele motywacji do wprowadzania zmian w udoskonalania strategii własnej szkoły.

NORMY POSZANOWANIA DOROSŁYCH I RÓWIEŚNIKÓW:

- 1) Nie biję i nie prowokuję innych.
- 2) Nie wymuszam, nie grożę, nie szantażuję.
- 3) Nie używam brzydkich słów i nie wykonuję brzydkich gestów.
- 4) Nie wykluczam nikogo z naszego grona.
- 5) Nie dotykam nikogo bez jego zgody.
- 6) Nie ruszam, nie zabieram i nie niszczę cudzej własności.
- 7) Nie wyśmiewam innych i nie obmawiam.
- 8) Słucham uważnie innych.
- 9) Nie jestem sędzią i wykonawcą wyroków.

SANKCJE ZA PRZEKRACZANIE NORM POSZANOWANIA DOROSŁYCH I RÓWIEŚNIKÓW W NASZEJ SZKOLE:

1. Wykonanie plakatu, rysunku lub napisanie pracy dotyczącej przekroczonej normy i zaprezentowanie jej na forum klasy.
2. Przeprowadzenie zajęć wychowawczych na temat kulturalnego zachowania.
3. Zakaz uczestniczenia w wycieczce rekreacyjnej, dyskotecie lub innej szkolnej imprezie.
4. Wykluczenie z udziału w zawodach sportowych.
5. Nauka na pamięć wiersza odnoszącego się do przekroczonej normy.
6. Napisanie określoną ilość razy normy, którą się przekroczyło.
7. Naprawienie wyrządzonej krzywdy.
8. Publiczne przeproszenie pokrzywdzonej osoby.
9. Dokonanie przez wychowawcę wpisu do zeszytu spostrzeżeń.
10. Zawiadomienie rodziców.
11. Skierowanie na badanie w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
12. Konfrontacja z przedstawicielem policji.
13. Skierowanie sprawy do Sądu Rodzinnego.